

चन्द्रः पृथिव्याः एकमात्रः प्राकृतिकः उपग्रहः अस्ति । अयं पृथिव्याः परितः ३८४३९९ कि.मी. अस्य कक्षाकालः (चन्द्रमासः) तस्य परिभ्रमणकालः (चन्द्रदिवसः) च चन्द्रे पृथिव्याः गुरुत्वाकर्षणेन २९.५ दिवसेषु समन्वयितः भवति । अनेन चन्द्रः पृथिव्यां ज्वारभाटेन निरुद्धः भवति, सर्वदा समानपक्षेण सम्मुखीभवति । तद्विपरीतम् चन्द्रस्य गुरुत्वाकर्षणेन पृथिव्यां ज्वारभाटाबलाः उत्पद्यन्ते, ये पृथिव्याः ज्वारभाडानां मुख्याः चालकाः सन्ति ।

भूभौतिकदृष्ट्या चन्द्रः ग्रहद्रव्यमानः वस्तु अथवा उपग्रहग्रहः अस्ति । अस्य द्रव्यमानं पृथिव्याः १.२%, व्यासः च ३,४७४ कि.मी. सौरमण्डलस्य अन्तः अयं स्वस्य मातापितृग्रहस्य सम्बन्धे बृहत्तमः विशालतमः उपग्रहः, समग्रतया पञ्चमः बृहत्तमः पञ्चमः च विशालः चन्द्रः, सर्वेभ्यः ज्ञातेभ्यः वामनग्रहेभ्यः बृहत्तरः अधिकविशालः च अस्ति अस्य पृथ्वीयगुरुत्वाकर्षणं पृथिव्याः षष्ठभागः, मंगलस्य अर्धभागः, सौरमण्डलस्य सर्वेषु चन्द्रेषु बृहत्स्पतिचन्द्रस्य 10 इत्यस्य पश्चात् द्वितीयः उच्चतमः च अस्ति चन्द्रस्य शरीरं विभेदितं स्थलीयं च भवति, यत्र महत्त्वपूर्णं जलमण्डलं, वायुमण्डलं, चुम्बकीयक्षेत्रं वा नास्ति । चन्द्रस्य पृष्ठभागः चन्द्रधूलिना आच्छादितः भवति तथा च पर्वतैः, आघातगड्भिः, तेषां निष्कासनैः, किरणसदृशैः रेखाभिः, रिलेभिः च चिह्नितः भवति तथा च अधिकतया चन्द्रस्य समीपस्थे अन्धकारमरिया ('समुद्राः') इत्यनेन चिह्नितः भवति, ये शीतललावा-मैदानीः सन्ति एते मरियाः तदा निर्मिताः यदा गलितः लावा प्राचीन-आघात-कुण्डेषु प्रवहति स्म । पृथिव्याः थैया इति परिकल्पितस्य मंगलस्य आकारस्य पिण्डस्य च मध्ये विशालप्रहारात् मलिनमवशेषात् ४.५१ अर्बवर्षपूर्वं चन्द्रस्य निर्माणं जातम्

दूरतः चन्द्रदिनस्य अहोरात्रौ चरणाः चन्द्रचरणरूपेण दृश्यन्ते तथा च चन्द्रः पृथिव्याः छायायाः माध्यमेन गच्छति तदा चन्द्रग्रहणं दृश्यते पृथिव्याः आकाशे चन्द्रस्य प्रतीयमानः आकारः सूर्यस्य समानः एव अस्ति, येन सः पूर्णसूर्यग्रहणस्य समये सूर्यं पूर्णतया आच्छादयितुं शक्नोति चन्द्रः पृथिव्याः रात्रौ आकाशे उज्ज्वलतमः आकाशीयः पदार्थः अस्ति, यतः तस्य विशालः प्रतीयमानः परिमाणः अस्ति, यदा तु तस्य पृष्ठस्य परावर्तनं डामरस्य प्रतिबिम्बस्य तुलनीयम् अस्ति चन्द्रस्य पृष्ठभागस्य प्रायः ५९% भागाः पृथिव्याः आकाशे येषु भिन्नकोणेषु चन्द्रः दृश्यमानः भवितुम् अर्हति (libration) इति कारणेन पृथिव्याः दृश्यन्ते, येन चन्द्रस्य दूरभागस्य भागाः दृश्यन्ते

चन्द्रः मनुष्याणां कृते प्रेरणा-ज्ञानस्य महत्त्वपूर्णः स्रोतः अभवत्, यतः सः ब्रह्माण्डविज्ञानं, पौराणिककथां, धर्मं, कलां, समयपालनं, प्राकृतिकविज्ञानं, अन्तरिक्ष-उड्डयनं च इत्येतयोः कृते महत्त्वपूर्णः अभवत् प्रथमानि मानवनिर्मितानि वस्तूनि चन्द्रे प्रेषितानि, ये १९५९ तमे वर्षे सोवियतसङ्घस्य लूना १ इत्यस्य उड्डयनेन, लूना २ इत्यस्य इच्छया प्रभावेण च आरब्धाः । १९६६ तमे वर्षे प्रथमं मृदु-अवरोहणं (लूना ९ द्वारा) कक्षीय-प्रवेशः (लूना १० द्वारा) च अभवत् १९६९ तमे वर्षे जुलैमासस्य २० दिनाङ्के मनुष्याः प्रथमवारं अलौकिकशरीरस्य उपरि पदानि स्थापयित्वा अमेरिकादेशस्य अपोलो ११ मिशनस्य लैण्डर् ईगल इत्यनेन सह मारे ट्रान्क्विलिटैटिस् इत्यत्र चन्द्रे अवतरितवन्तः ततः १९७२ तमे वर्षे यावत् पञ्च अधिकाः चालकाः प्रेषिताः, प्रत्येकं द्वौ पुरुषौ भूमौ अवतरितौ । अपोलो १७ विमानस्य चालकैः ७५ घण्टाः यावत्कालं यावत् वासः अभवत् । ततः परं चन्द्रस्य अन्वेषणं रोबोट-रूपेण निरन्तरं भवति, २०२० तमस्य वर्षस्य अन्ते आरभ्य चालकदल-मिशनस्य पुनरागमनस्य योजना अस्ति ।